

WWF®

MAGASIN

JUNI

2017

Årgang 35

Levende Natur

En vild ambassadør

VILDE AMBASSADØRER

Hvilke arter skal repræsentere den danske natur?

NY PANDA-GENERAL

Mød Bo Øksnebjerg, der har sat sig i panda-chefstolen

SMART FISKEGUIDE

Køb bæredygtige fisk og skaldyr med WWF's nye app

DÆMNINGER VS. DELFINER

Nye dæmninger på Mekongfloden truer delfiner og fiskeri

URØRT SKOV

I Suserup skov på Midsjtjælland får væltede træer lov at ligge som dødt ved i skovbunden, hvor svampe, insekter og bakterier sørger for, at de bliver nedbrudt. Skoven har nemlig siden 1920 været drevet som “urørt skov”, hvor der lever flere dyre- og plantearter end i en traditionel, forstligt drevet skov.

Jordbundsprøver fortæller, at der har vokset skov på stedet i mindst 6.000 år. I dag findes der alt fra bøg, eg, el, elm, ask og ahorn til lind, hassel, hvidtjørn, vilde pærer og skovæbler – alle sået af naturen selv. De ældste træer er ca. 400 år gamle.

Men selvom det myldrer af liv her midt i Suserup skov, har den danske natur desværre været i tilbagegang i mere end 100 år. Danmark har underskrevet en FN-aftale om, at tilbagegangen i biodiversiteten skal stoppes inden 2020. Men her tre år før målet har den danske miljøminister desværre givet op og konstateret, at ”vi ikke når i mål.”

Det vil WWF Verdensnaturfonden gerne lave om på ved at åbne danskernes – og politikernes – øjne for vigtigheden og værdien af beskyttelse af vores fælles naturrigdomme. Læs mere i dette nummer af Levende Natur og på wwf.dk

VI TRÆNGER TIL NOGET AT GRINE AF

Jeg elsker en god joke. Og selvom jeg ikke er helt ung længere, har jeg en særlig svaghed for de nye, unge stand-up komikere, der virkelig forstår at sætte danskernes dagligdag (og hykleri) på spidsen.

For nogle år siden turnerede den største af dem alle Anders 'Anden' Matthesen med et show, hvor han havde en fabelagtig joke om grævlingen. Essensen var, at han ikke troede på, at grævlingen eksisterede, fordi han aldrig havde mødt en person, der havde set en. Som med alle andre gode vittigheder tog Matthesen fat i en virkelig situation – og vendte den fuldstændig på hovedet.

Sagen er nemlig den, at selvom grævlingen er udbredt over det meste af landet, har kun meget få danskere set den i levende live. Ofte ser man desværre kun en overkørt grævling i vejrkanten. Og så kommer den kun frem fra sin underjordiske hule om natten, hvor det eneste man kan skimte er dens hvide og sorte striber på hovedet.

De heldige, der har set Danmarks største landlevende rovdyr tæt på i den vilde natur, glemmer til gengæld aldrig den fantastiske oplevelse. Fuldstændig som ingen glemmer første gang, de ser en vild elefant, tiger eller ulv. Det kan simpelthen ikke beskrives.

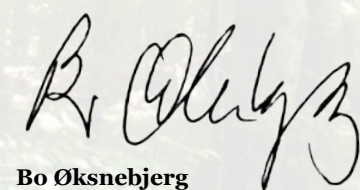
Jeg er af den faste holdning, at alle har ret til vild og artsrig natur. Fuldstændig lige som alle har ret til at komme på stranden om sommeren, stemme til folketingsvalg og indånde ren, frisk luft. Det kan godt være, at du ikke lige har lyst eller tid til at sidde tre timer foran et grævlingebo for at få et hastigt glimt af det sky natdyr. Men du – og dine børn – har muligheden for at gøre det. Fordi der stadig er grævlinger tilbage i Danmark.

Det samme gør sig desværre ikke gældende for mange andre dyre- og plantearter. Cirka 30 procent af de danske arter er enten uddøde eller truede. Mange er tabt for altid. Du eller dine børn kommer derfor højst sandsynlig aldrig til at opleve for eksempel lossen og urfuglen i den danske, vilde natur. Når en art først er væk, kommer den nemlig ikke sådan lige tilbage igen.

Derfor er det vanvittig vigtigt, at vi beskytter vores vilde natur. Så alle, der har lyst, kan opleve den. Eller bare gå i seng hver aften og vide, at den ægte natur stadig er derude. At du bare kan stå op og hoppe på cyklen – og så vil den folde sig ud lige foran dine øjne.

Derfor har WWF skabt *Danmarks Vilde Ambassadører*. Til august kan du være med til at vælge de mest fantastiske dyre- og plantearter, vi alle sammen må insistere på, man skal kunne opleve ude i vores vidunderlige natur. Hvis vi beskytter vores ikoniske arter, beskytter vi hele vores sårbare natur og økosystem. Og samtidig sikrer vi, at Anders Matthesen og hans veltalende kolleger stadig har noget at lave sjov med. For når man tænker på, hvor presset naturen i Danmark er, trænger vi vist alle sammen til noget at grine af.

God læselyst!

Bo Øksnebjerg
Generalsekretær

© JESPER EDVARDSEN - CONTINEO / WWF

WWF

WORLD WIDE FUND FOR NATURE

er en privat og uafhængig organisation, som arbejder for at løse globale natur- og miljøproblemer. WWF arbejder over hele kloden, og WWF Verdensnaturfonden er den danske afdeling. Formålet med WWF's arbejde er at sikre naturen som livsgrundlag for mennesker og dyr. Læs mere om WWF Verdensnaturfonden på wwf.dk

Udgivet af WWF Verdensnaturfonden,
Svanevej 12, 2400 København NV.
Tlf. 35 36 36 35
E-mail wwf@wwf.dk
Giro 500-2001

Ansvarshavende redaktør Bo Øksnebjerg
Redaktør Anne Burlund
Mail til redaktionen levende.natur@wwf.dk
AD En:60, www.en60.dk
Forside ©Gettyimages / Allard Schager
Tryk KLS Grafisk Hus A/S
Oplag 19.500
Du kan blive medlem ved at betale minimum 360 kr. om året. Levende Natur sendes gratis til medlemmer.

6 Globale succeser

Ingen isbjørne blev sidste år skudt i selvforsvar i Grønland.

8 Alle har ret til fed natur

Bo Øksnebjerg satte sig 1. marts i pandachefstolen som ny generalsekretær.

11 Lad dit strømforbrug rejse vindmøller

WWF's samarbejde med Natur-Energi har resulteret i otte vindmøller.

12 Vilde Ambassadører for Danmarks natur

Nyt WWF-projekt sætter fokus på vores unikke dyre- og planteliv.

16 Fra jord til... skraldespand?

Tre fagfolk giver deres bud på, hvordan vi kommer det massive madspild til livs.

19 GUIDE:

Sådan kan du mindske dit madspild

Få gode råd til, hvordan du selv kan redde mad, passe på miljøet og spare penge.

20 Dæmninger presser fiskeri og delfiner

Planer om tre nye dæmninger på Mekongfloden sætter et sårbart økosystem under yderligere pres.

24 Nyt om virksomheder

Byg fremtiden i legoklodser, når den seks etagers høje jordklode *Climate Planet* lander i Aarhus.

25 Mød et medlem

20-årige Adam Kidholm Rachidi drømmer om at få stoppet produktionen af plastikposer.

26 Dit WWF

Vidste du, at du både kan tilgodese WWF og din familie i dit testamente?

GLOBALE SUCCESER

Af Ronyia Sindi

Tusind tak for din støtte til WWF, der gør vores arbejde muligt! Med din støtte kan vi fortsat arbejde over hele kloden for at bevare verdens truede arter og udbrede bæredygtig energi, fiskeri og skovbrug, der sikrer, at der også i fremtiden er en mangfoldig natur og ressourcer nok til vores børn og børnebørn. Kun i fællesskab kan vi gøre en forskel og sikre en klode i balance.

TAK!
DIN STØTTE
GØR WWF'S
ARBEJDE
MULIGT

© HOWARD BUFFETT / WWF-US

© JARI PELTONIEMI / WILD MONDERS OF EUROPE / WWF

© BRIAN J. SKERRY / NATIONAL GEOGRAPHIC STOCK / WWF

FIND FLERE GLOBALE RESULTATER
OG SUCCESHISTORIER FRA WWF'S
ARBEJDE RUNDT OM I VERDEN PÅ
WWF.DK/SUCCESER

3.000

mennesker får rent
vand i Kenya.

12

års fængsel til
berygnet bagmand
bag krybskytter-
netværk

© JONATHAN CHAMANUS / GREEN RENAISSANCE / WWF-LUK

© ANUP SHAH / NATUREPL.COM

© MICHEL GUNTHER / WWF

GRØNLAND

Ingen isbjørne skudt i selvforsvar

Ingen isbjørne blev skudt i selvforsvar på Grønland i 2016. WWF etablerede i 2015 en isbjørnepatrolje på Grønland, som sørger for, at mennesker og isbjørne kan leve i sameksistens uden at være til fare for hinanden. I den grønlandske by Ittoqqortoormiit har klimaforandringer længe været skyld i, at isbjørne i desperation efter føde har begivet sig ind mod beboede områder. Det resulterede i tilfælde, hvor bjørnene blev skudt i selvforsvar. Patruljen har sørget for, at bjørnene ikke behøver at lade livet, men at de i stedet bliver mødt af 'skræmmeskud' med gummikugler.

GRÆKENLAND

Prespa-området officielt fredet

Området med de berømte og værdifulde Prespa-søer i Grækenland, som udgør 50 procent af landets samlede biodiversitet, er langt om længe officielt blevet erklæret fredet. Hele Prespa-parken, som breder sig over de tre lande Grækenland, Makedonien og Albanien, er et enormt område med skøn natur og huser den meget sjældne krøltoppede pelikan. De tre lande, som ellers har haft stor politisk uenighed, ønsker nu at samarbejde om at bevare og beskytte det værdifulde naturområde. WWF og andre organisationer har i mange år kæmpet for, at Prespa ikke skulle blive glemt. Den officielle erklæring fra Grækenland er derfor en stor sejr for naturen.

BELIZE

Ny hajart opdaget

En ny hajart er opdaget i Det Caribiske Hav ud for Mellemamerika. I havet ved det lille land Belize blev der tidligt i år set en særlig hajtype, som ikke er registreret før. Den tilhører gruppen hammerhajer. Nyheden blev rapporteret af Belizes fiskeriafdeling og forskere fra Florida International University. Fundet er et stærkt symbol på et sundt havmiljø i det smukke koralfyldte hav ud for Belize, som af UNESCO er udpeget som verdensnaturarv. WWF har med succes kæmpet imod skadelige olieboringer i området – og opdagelsen af den nye hajart er en succeshistorie, der bekræfter, at naturens skatte og biodiversitet blomstrer i et sundt havmiljø.

KENYA

Lokalbefolkning får rent vand

I Mara i Kenya har 3.000 lokale og deres kvæg nu fået adgang til rent vand. WWF har i samarbejde med den lokale organisation 'Water Resource Users Association' (WRUA) sikret en otte kilometer lang vandrørsledning. Masai-folket, som lever i Kenya, har længe levet i sameksistens med naturen. I takt med at befolkningen i området er vokset, og infrastrukturen har udviklet sig, har det sat pres på ressourcer i området og vilde dyrs leveområder. Det nye tiltag har derfor givet bedre livsvilkår for lokalområdet. Med fem områder hvor frisk vand fra vandrørsledningen løber til overfladen, spirer udviklingen igen, og omfanget af vandbårne sygdomme er faldet.

TANZANIA

Krybskyttenetværk svækket

En berygnet bagmand bag et omfattende kriminelt netværk af krybskytter i Tanzania er blevet idømt 12 års fængsel. Han er dømt for at have forbindelse til 15 krybskyttenetværk i fem forskellige lande, der har været ansvarlig for drab på tusinder af elefanter. Dommen er et stærkt signal om, at myndighederne i Tanzania arbejder hårdt for at bekæmpe krybskytteri. Der har gennem årene løbende været en kraftig tilbagegang i bestanden af elefanter, da krybskytter har skudt de majestætiske dyr alene for at få fingre i deres værdifulde stødtænder. Alene i naturreservatet Selous i Tanzania er bestanden af elefanter faldet fra 110.000 til 15.000 på mindre end 40 år.

NEPAL

Næsehorn bedre beskyttet

Regeringen i Nepal har i samarbejde med WWF vedtaget en plan, der skal få bestanden af det indiske næsehorn i Nepal op på 800 individer. Initiativet blev søsat i april, hvor ti indiske næsehorn blev flyttet fra Chitwan National Park til to parker; Bardia National Park og Shuklaphanta National Park, som er beliggende i Terai Arc området i Nepal. Planen er vedtaget i forlængelse af en tidligere succesfuld forflytning af fem indiske næsehorn sidste år. Frem til 2018 vil der alt i alt blive flyttet 30 indiske næsehorn, der på sigt skal være med til at løfte populationen af det truede dyr i Nepal.

ALLE HAR RET TIL FED NATUR

© JESPER EDVARSSEN, CONTINIO / WWF

47-årige Bo Øksnebjerg satte sig 1. marts i pandachefstolen som ny generalsekretær i WWF Verdensnaturfonden. Vi har taget Bo med i Hareskoven til en snak om haletudser, sneleoparder, begejstring, armlægning og (k)ærlig dialog.

Af Niels Ditlev

Da Bo Øksnebjerg som dreng løb rundt ude i Hareskoven med et fiskenet i den ene hånd og et syltetøjsglas i den anden, skete noget, som kom til at præge hans liv. Som millioner af andre børn verden over blev han slået af forundring, når han satte haletudserne hjemme i vindueskarmen i familiens parcelhus, og den fantastiske forvandling til frø begyndte. Tænk, lige der for øjnene af Lille Bo udspillede sig et mirakel.

”Det er noget helt grundlæggende, lidt ligesom en forelskelse. Jeg tror virkelig, at fascinationen af natur og dyr ligger meget dybt i os mennesker,” siger Bo Øksnebjerg.

Han sætter sig på hug ved et lille vandhul i Hareskoven. Det var steder som her, haletudserne blev fanget for cirka 40 år siden. Bo Øksnebjerg viser rundt i skoven i anledning af, at han 1. marts blev ny generalsekretær i WWF Verdensnaturfonden – eller panda-general, som medarbejderne tit kalder det. Rundvisningen finder sted i skoven, kun et par solide stenkast fra det hus, hvor han er vokset op.

SNELEOPARD-SPOTTING I HIMALAYA

Forældrenes tålmodighed blev sat på prøve, når Bo kom slæbende hjem med haletudserne – eller med levende aborrer og skaller, som skulle opbevares i badekarret. Men de støttede ham og meldte ham ind i det lokale Spejderkorps, og oplevelserne som spejder – blandt andet løb her i Hareskoven – fik kun Bos kærlighed til natur og dyr til at vokse sig endnu større. Forældrene smilede, når de så deres dreng sidde klinet til tv-skærmen og følge med i Jacques Cousteaus forunderlige ture på verdenshavene.

Natur-forelskelsen fra haletudsetiden holdt. Dyrene blev ved med at fascinere ham, og efter endt studentereksamen læste han biologi på Københavns Universitet. Det førte ham blandt andet på et fire måneders ophold i Himalaya for at studere sneleoparden på vegne af WWF. En rejse, der også kastede en artikel i nærværende magasin af sig tilbage i starten af 1990’erne.

”For mig er det egentlig det samme: haletudser, skaller, sneleoparder, elefanter. Det er oplevelsen, det handler om – sæt, når man oplever og sanser dyr. Det er enestående og værd at bevare,” siger Bo Øksnebjerg.

NATUREN ER FOR ALLE

Han har fundet en plads i solen og sætter sig for at slappe lidt af og nyde skoven. På skovstien vrirler det med pædagoger med børn i rækker. Pensionister er ude for at motionere. Bo rejser sig op og slår ud med armene. Det er svært ikke at lade sig rive med af Bos engagement og begejstring.

”Alle har ret til fed natur! Vi er følelsesmæssigt dybt forbundet med naturen. Jeg elsker Hareskoven. Det er balsam for sjælen at tage herud. Men det er endnu vildere at blive omsluttet af vild, urørt natur, som stort set ikke er påvirket af mennesker. Og man behøver altså ikke tage helt til Asien eller Afrika for at opleve det. Tænk bare på vores egen urørte skov, for eksempel Suserup Skov. Dét er en fantastisk oplevelse! Og noget vi skal have mere af i Danmark,” siger Bo og uddyber.

”Naturen er simpelthen løsningen på så mange ting. Da vi stod og skar i en fisk på biologistudiet, var de fleste drevet

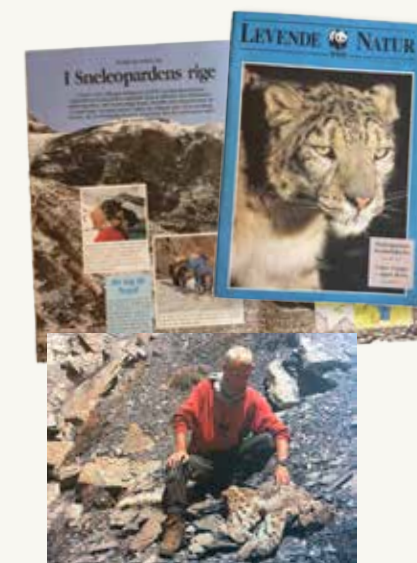
af kærligheden til naturen. I dag er de fleste af mine medstuderende ansat i virksomheder, der på forskellig vis har naturen som udgangspunkt – for eksempel forskning i medicin, teknologi osv. Erhvervslivet skriger jo på unge med interesse for naturvidenskab. Hvis flere børn for mulighed for at opleve ægte, utømmet natur, vil følelsen ofte vare livet igennem, og gavne os alle sammen senere.”

DYRENE OG NATUREN ER PÅ TILBAGEGANG

Alt er dog ikke så lyserødt, som de små blomsterknopper, der så småt er ved at springe ud omkring os.

”Den danske natur er under et stigende pres. Den ægte natur men dens mange unikke dyre- og plantearter forsvinder. Vi er i gang med at træffe beslutninger, der vil påvirke vores børn og børnebørn, som vi måske ikke kender den fulde konsekvens af. Og endnu værre – som vi ikke kan rulle tilbage,” siger Bo Øksnebjerg.

Han sammenligner med den globale opvarmning, der også snart – hvis ikke allerede – har nået et punkt, hvor den ikke kan standses igen – med enorme konsekvenser for natur, mennesker og dyreliv over hele kloden. »

Det er ikke første gang at Bo Øksnebjerg bliver præsenteret i *Levende Natur*. I september 1992 er den biologistuderende en tur i Nepal for at spotte sneleoparder.

BLÅ BOG

- Uddannet biolog fra Københavns Universitet i 1997.
- Efter eksamen kom han til Aller-koncernen og blev redaktør på magasinet ”Natur & Videnskab”.
- Siden 2000 har han arbejdet med kommunikation- og marketing i bl.a. Novo Nordisk og Novozymes og har bestridt topstillinger i bl.a. COWI samt i kommunikations- og reklamebureauerne Advice og Burson-Marsteller.
- I 2012 blev han administrerende direktør i den danske afdeling af PR- og reklamebureau Hill+Knowlton Strategies.
- Har siden da deltaget i en række prisvindende projekter, der bl.a. har ført til en håndfuld internationale kommunikationspriser.
- Gift og har to voksne børn, bor på Østerbro.

» ”Vi skal beskytte naturen – både for naturens egen skyld. Men også fordi naturen er et kæmpe aktiv, der leverer fødevarer, rekreation, medicin, videnskab og oplevelser.”

DYRENE ER MIN HJEMMEBANE

Bo Øksnebjerg oplevede selv, at biologve-
jen åbnede mange døre. Som studerende
engagerede han sig i regnskovsgruppen

© JESPER EDVARDSEN - CONTINEO / WWF

3 SKARPE TIL BO

1 Hvad er dit yndlingsdyr?
Sneleoparden. Lige siden jeg var dreng har jeg drømt om at se en sneleopard i naturen. Det krævede en håndfuld lange rejser, før det lykkedes. Min næste plan er at se alle de fem, store vilde katte i naturen.

2 Hvem ser du mest op til?
Jeg beundrer virkelig den amerikanske biolog George Schaller. Han var blandt de første, der for alvor studerede bl.a. løver, pandaer og sneleoparder i naturen. Og så var han en fremragende formidler, som engagerede generationer af unge mennesker til selv at opleve verdens fantastiske natur. Jeg slugte hans bøger som ung.

3 Hvad er dit vigtigste budskab til vores politikere?
At vi skal passe på naturen i vores evige jagt på velstand. De seneste år har regeringen slækket på stort set alle mål for, hvordan vi vil beskytte naturen. Politikerne har for eksempel tilladt landbruget at udlede mere kvælstof, har opgivet at give plads til så meget urørt skov, som vi har lovet EU, ligesom vi har sat ambitionerne på klimaområdet voldsomt ned. Nå skaden er sket, kan vi ikke rulle beslutningerne tilbage.

Nepenthes (i dag Verdens Skove, red.), og efter studiet blev han redaktør på magasinet ”Natur og Videnskab”. Efter nogle år gik turen til kommunikationsbranchen, hvor han i små to årtier havde topposter i ind- og udland. Til sidst endte han som direktør den danske afdeling af Hill+Knowlton Strategies, der er et af verdens største PR- og reklamebureauer. Men så dukkede jobbet som generalsekretær i WWF Verdensnaturfonden op.

”Efter alle de år i det private erhvervsliv er det som at vende hjem at komme her i WWF. Dyrene er min hjemmebane. Jeg har jo kun været her et par måneder, men jeg er bestemt blevet bekræftet i, at det er en kæmpe gave, at jeg nu får lov til at stå i spidsen for WWF i Danmark. Det er simpelthen mit drømmejob,” siger han og fortsætter:

”Det fantastiske ved WWF er, at vi er en del af et kæmpe globalt netværk. WWF arbejder lige nu i over 80 lande og har mere end fem millioner støtter over hele kloden. Når vi kører globale kampagner, der skal sætte dagsordenen og flytte bjerge, er der derfor stor slagkraft og pondus bag.”

FINDE LØSNINGER SAMMEN

Turen går tilbage mod Hareskov Station. Den nye generalsekretær skal hjem på kontoret på Svanevej i Københavns Nordvestkvarter. Et kig på hans kalender afslører, at der er møder fra morgen til aften – og også om en halv time.

”Ja, jeg har rigtig mange møder med forskellige mennesker i det her job. Med erhvervslivet, andre grønne organisationer, forskere og engagerede danskere. Helt grundlæggende tror jeg, at vi kun kan redde kloden ved at samarbejde. Det gælder også i forhold til politikerne og erhvervslivet. Der er ingen anden vej; Vi skal finde løsninger sammen.”

Med sit praktiske friluftstøj, en kikkert solidt plantet om halsen og et bredt, imødekommende smil kan Bo Øksnebjerg ved første øjekast godt fremstå som en mild naturnørd, der helst ikke vil lægge sig ud med hverken dyr eller mennesker.

ARMLÆGNING MED ERHVERVSLIVET

Men man skal ikke tage fejl – eller skue hunden på hårene, for at blive i en naturmetafor. Gennem de sidste tyve år har Bo Øksnebjergs dagligdag bragt ham fra ministerkontorerne i Londons Whitehall til direktionsgangene på nogle af verdens største multinationale virksomheder. Hvis nogen kan gå i dialog med politikerne og erhvervslivet og skubbe dem i en mere bæredygtig retning, så er det Bo.

”Hvis vi skal bevare vores levende, vilde natur kræver det både vilje, omstillingsparathed og penge. Men det har vi råd til! Ja, vi har faktisk ikke råd til at lade være. Det kræver formentlig knaldhårde armlægninger, men dem tager jeg gerne,” understreger Bo Øksnebjerg og fortsætter:

”Jeg ser WWF som erhvervslivet og politikernes kærlige vagthund, der både indgår i dialog og peger på løsninger, men også kan bide fra sig og være kritisk, når der er behov. Det er dem, der har magten og pengene til at tage det store træk i en bæredygtig retning. Jeg glæder mig meget til at komme i gang med det vigtige arbejde – og udbrede min begejstring for vores fantastiske natur og dyreliv til både almindelige danskere såvel som virksomheder og politikere.”

Han passerer ”haletudsestedet” igen og fortsætter snakken om dyr.

”Nogen har spurgt mig, om det egentlig ikke er ligegyldigt, om der er 100.000 eller 4.000 vilde tigre tilbage i naturen eller om Mekong-delfinen uddør. Og mit svar er et rungende nej. Kampen for at bevare økosystemer og de vilde dyr – store som små, skællede som pelsede – er i sidste ende kampen for kloden. Herunder også alle de mennesker, der lever i og af naturen. Hvis vi ikke gør noget nu, er der en reel risiko for, at vi mister ikoniske arter som tigren for altid. Og det er faktisk lidt ligesom med haletudserne: Vi har simpelthen ikke ret til bestemme, om fremtidige generationer kan få lov til at opleve og fascineres af ægte vild natur.”

LAD DIT STRØMFORBRUG REJSE VINDMØLLER

Otte nye vindmøller. Det er det foreløbige resultat af samarbejdet mellem WWF Verdensnaturfonden og det grønne elselskab Natur-Energi. Og flere møller er på vej.

Af Maria Hornbeck

Én står i Danmark, én står i Tyskland, og seks står i Polen. Der er tale om vindmøller. Møller, som delvist er rejst af de danske elkunder, der har valgt at bruge de klimavenlige elprodukter, som Natur-Energi A/S og WWF har udviklet i samarbejde. Når du bruger et af produkterne Ren Energi og Ren Energi Plus, er en lille del af din elregning nemlig øremærket til investering i ny vedvarende energi – altså fx opsætning af nye vindmøller.

”De otte vindmøller, som vi har andele i gennem partnerskabet med WWF, dækker det årlige elforbrug i 9.000 husstande. Og vores mål med samarbejdet er at rejse mange flere møller. Vindmølleprojekternes overskud bliver geninvesteret i flere nye møller, og på den måde skaber vi en positiv sneboldeffekt,” fortæller Søren Sprogøe, der er administrerende direktør i Natur-Energi.

Det vil sige, at hver gang du som kunde trykker på stikkontakten, tænder computeren eller sidder foran fjernsynet, er du med til at bygge en ny vindmølle. Er du Ren Energi-kunde bliver, hvad der svarer til 25 procent af dit elforbrug investeret i ny vedvarende energi, mens du gennem Ren Energi Plus investerer hele 100 procent af dit forbrug i nye grønne energikilder.

”Det er selvfølgelig vigtigt, at den strøm, vi bruger, er grøn. Men det er mindst lige så vigtigt, at der bliver sørget for at lave nye grønne energikilder. Vores to elprodukter er ekstra grønne, fordi de netop ikke kun holder liv i eksisterende vindmøller, men også rejser nye og dermed udvider kapaciteten af grøn energi,” forklarer klimachef i WWF Verdensnaturfonden, John Nordbo.

Og det er ikke ret mange ekstra penge om året, det koster at være med til at investere i nye vindmøller.

”Det særlige ved vores partnerskabsprodukter er, at vi tager udgangspunkt i kundens eget forbrug – i modsætning til et fast tillæg, som er det samme, om man bor i en lille lejlighed eller et stort hus. Hvis man bruger dobbelt så meget strøm som naboen, giver man også dobbelt så stort et bidrag til investering i ny vindstrøm,” siger Søren Sprogøe.

Som noget nyt donerer du som kunde automatisk et beløb til WWF Verdensnaturfonden, uden at det koster ekstra. Som Ren Energi-kunde donerer du automatisk 2 øre til WWF, og som Ren Energi Plus-kunde giver du 5 øre til WWF for hver kilowatt-time, du bruger.

natur-energi

FÅ GRØN STRØM OG STØT WWF

Hvis du bestiller inden den 30. august 2017 donerer Natur-Energi 150 kroner ekstra til WWF!

Du kan bestille Ren Energi og Ren Energi Plus.

www.natur-energi.dk/wwfkampagne

VILDE AMBASSADØRER FOR DANMARKS NATUR

Den danske natur har været i tilbagegang i mere end 100 år. Med projekt *Vilde ambassadører*, der sparkes i gang i august, ønsker WWF at sætte fokus på Danmarks unikke dyre- og planteliv.

Af Jan Kjærgaard

193 LANDE
HAR SKREVET UNDER PÅ
FN'S 20 BIODIVERSITETSMÅL
(AICHI-MÅLENE)

4.000
STORKEPAR LEVEDE I DANMARK
I 1800-TALLET. I ÅR ER DER TO
YNGLENDE PAR

369
DANSKE ARTER ER KRITISK
TRUEDE

Bierne summer, sommerfuglene flagrer, fluerne svirrer, myrerne myldrer og myggene stikker. I skovene kribler og kravler det i skovbunden, luften og træerne. Mange smådyr har travlt med nedbryde dødt ved og sidste års visne blade. Blandt andet bænkebidere – et lille krebsdyr, der lever på land, men stadig ånder med gæller.

Det myldrer med liv i den danske natur her i juni, men faktisk har den danske natur været i tilbagegang i mere end 100 år. Det vil WWF Verdensnaturfonden gerne lave om på med projektet Vilde Ambassadører, der skal skabe opmærksomhed om Danmarks unikke dyre- og planteliv. Målet er at åbne danskernes øjne for vigtigheden og værdien af beskyttelse af vores fælles naturrigdomme.

WWF vil i samarbejde med et ekspertpanel bestående af forskere fra danske universiteter udpege 30 fokusarter. Fra 14. august kan alle deltage i en afstemning på wwf.dk, som munder ud i udvælgelse og kåring af 10 vilde ambassadører; to for hver af naturtyperne hav, kyst, søer og åer, det åbne land og skov. De 10 arter skal fungere som repræsentative vilde ambassadører for den danske natur. Ikoniske arter som ulv, havørn, odder,

marsvin, løvfrø, orkideen rød skovlilje og sort stork kan være i spil. Fælles for de ti vilde ambassadører er, at de kræver særlig beskyttelse og samtidig er nøglearter inden for en af de fem naturtyper.

DK LANGT FRA FN-NATURL
"Vi forventer, at 'Vilde Ambassadører' vil bidrage positivt til, at Danmark kan opfylde FN-målet om at bremse tilbagegangen i biodiversitet inden 2020. Lige nu står Danmarks indsats for biodiversitet desværre til dumpekarakter. Det viser en analyse, som WWF i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening offentliggjorde december sidste år," siger WWF-programleder for skov og biodiversitet, Bo Normander.

FN-målene handler blandt andet om at beskytte truede arter, stoppe ødelæggelsen af sårbar natur, skabe et bæredygtigt landbrug, skovbrug og fiskeri, genoprette ødelagte naturområder, afsætte finansiering til naturformål, dele viden og innovation og afskaffe miljøskadelige subsidier.

Analysen viser, at Danmark kun opfylder ét af de 20 FN-naturl. Danmark er langt fra at nå målet for 10 måls vedkommende – altså halvdelen af målene. For otte andre mål er der fremskridt, men ikke tilstrækkeligt til at nå i mål. »

HAVØRN

Havørnen er – med et vingefang på op til 2,6 meter – ikke bare Danmarks største, men Nordeuropas største rovfugl.

HVAD ER BIODIVERSITET?

- Biodiversitet, eller biologisk mangfoldighed, er betegnelsen for det mylder af liv, som findes overalt på kloden. Men den biologiske mangfoldighed forringes og forsvinder i hastigt tempo.
- Biodiversitet er en forudsætning for, at økosystemerne fungerer, og dermed for vores trivsel og velfærd.
- Naturen har helt overordnet for lidt plads i Danmark. Mange naturområder er for små og for spredt beliggende til at understøtte levedygtige bestande af planter og dyr
- Naturområderne er derudover negativt påvirket af intensivt landbrug og skovbrug og mangel på pleje.
- Hav og kystvande trues fortsat af overskydende næringsstoffer og fysisk ødelæggelse af havbunden som følge af fiskeri og råstofindvinding.

» ”Danmark må virkelig rubbe neglene for at kunne nå de mål, vi har skrevet under på. I regeringsgrundlaget lægger regeringen op til at udforme ambitiøse naturmål for 2020 og 2030. Det er der i den grad brug for, så tilbagegangen i den danske natur kan vendes,” understreger Bo Normander.

INGEN OVERLEVELSESPLAN FOR DEN HVIDE STORK

Et af de steder hvor Danmark for alvor halter bagefter er indsatsen for truede og kritisk truede arter (FN’s naturmål 12).

I Danmark vurderes 369 arter til at være kritisk truede. Alligevel er der kun lavet en forvaltningsplan for en enkelt kritisk truet art, nemlig sommerfuglen Hedepletvinge.

”En af de arter, der ikke er lavet en forvaltningsplan for, er hvid stork. I slutningen af 1800-tallet levede der cirka 4.000 storkepar i Danmark. I år har vi foreløbig to ynglende par. Det er jo helt tosset, at der ikke eksisterer en forvaltningsplan for nogle af Danmarks mest sjældne og sårbare arter. Med projekt *Vilde Ambassadører* håber vi netop, at der kommer konkret fokus på arbejdet med at udarbejde forvaltningsplaner for de kritisk truede og sårbare,” siger Bo Normander.

DET VISER BIODIVERSITETSBAROMETERET

- Danmark har underskrevet FN’s Biodiversitetskonvention. Dermed har vi forpligtet os til at opfylde 20 naturmål – de såkaldte Aichi-biodiversitetsmål – der handler om at forhindre og genoprette tabet af biodiversitet i Danmark.
- Analysen Biodiversitetsbarometer 2016 viser, at Danmark er meget langt fra at opfylde FN-naturmålene for 2020. Kun ét af de 20 mål har Danmark foreløbig opfyldt.
- For 8 mål er der sket små, men utilstrækkelige fremskridt siden basisåret 2010.
- For 8 mål er der ingen væsentlige fremskridt overhovedet.
- For 2 mål er der besluttet tilbageskridt i forhold til at nå målet.
- Endelig er 1 mål ikke vurderet på grund af manglende relevans i Danmark.

ULV

Ulven er tilbage i Danmark efter 200 års fravær. Dermed overtager den titlen som Danmarks største landlevende rovdyr.

VÆLG
DANMARKS
VILDE
AMBASSADØRER

LØVFRØ

Frøen er grøn og kun 4 cm lang, og har hæfteskiver mellem tæerne.

© WILD WONDERS OF EUROPE / DIETER DAMSCHEN / WWF

SORT STORK

I 1953 ynglede det sidste par i Danmark i Tofte Skov i Lille Vildmose.

ORKIDEEN RØD SKOVILJE

En meget sjælden smuk orkidé, der nu kun findes få steder i Nordjylland, på Midtsjælland og på Møn.

STORKEN MANGLER BESKYTTELSE

Hvis vi skal have den smukke hvide stork tilbage på de danske hustage, skal der vedtages en forvaltningsplan, der især indeholder etablering og reetablering af vandområder.

Af Jan Kjærgaard

Den smukke hvide stork er let genkendelig med sin sort-hvide fjerdragt, sit kæmpemæssige røde næb og de lange røde ben. Med sin tillidsfulde ynglen på tage og skorstene og sin livlige færden og familieliv har den altid haft befolkningens store interesse. Desværre er den hvide stork en af de danske fugle, som er gået mest tilbage i løbet af de seneste godt hundrede år. Fra over 4.000 par i slutningen af 1800-tallet til nu kun to ynglende par i dag.

Allerede i 1970 blev det forudset, at storken helt ville forsvinde som dansk ynglefugl, hvis man ikke ændrede radikalt på naturforvaltningen i agerlandet. Det holdt desværre stik. Fra i alt 60 ynglepar i 1970 kom der i 2001 for første gang ikke unger på vingerne i danske storkereder. Siden har enkelte par holdt stand, i de seneste år blot et enkelt par bestående af tamfugle, og siden 2014 også enkelte ynglende par i Jylland.

Selv om storken altså nu er en yderst sjælden ynglefugl i Danmark, er der stadig ikke udarbejdet en forvaltningsplan for den hvide storks overlevelse.

SÅDAN FÅR VI STORKEN TILBAGE

En af hovedårsagerne til at den hvide stork stort set er holdt op med at yngle i Danmark er, at den ikke trives i det intensivt dyrkede landskab, vi har i dag.

Storkens menu består af alt fra paddertil fisk, orme, insekter, småpattedyr og sågar fugleunger. Men i Danmark har paddertaltid udgjort en meget væsentlig fødekilde, selv om det ikke kun er frøer, den foretrækker. Tilbagegangen hænger derfor sammen med, at de mange vådområder er forsvundet. Pesticidsprøjtning af markerne og brug af kunstgødning er også med til at jage storken og andre fugle væk.

Så en forvaltningsplan – overlevelsplan – for den hvide stork bør derfor indeholde etablering og reetablering af fugtige enge og vådområder. Tilgroning af enge er nemlig også et problem for storkene. Når engene gror til, bliver det svært for storken at finde føde. Problemet kunne løses ved at for eksempel kvæg eller vildheste afgræsser engene. Så får storkene mulighed for at finde småkryb og insekter i det nu kortere græs.

ODDER

Selvom odderen kun vejer op til 13 kg er det en af Danmarks største rovpattedyr.

© ASHLEY COOPER / GLOBAL WARNING IMAGES / WWF

DU KAN VÆRE MED TIL AT VÆLGE DANMARKS 10 VILDE AMBASSADØRER!

WWF lancerer i midten af august projekt Vilde Ambassadører, der skal sætte fokus på og skabe engagement om Danmarks unikke dyre- og planteliv. WWF har sammen med et ekspertpanel nomineret 30 arter, som kandidater til titlen som Vilde Ambassadører, der er arter, der kræver særlig beskyttelse og samtidig er nøglearter i hver deres danske naturtype. Men vi har brug for DIN hjælp til at stemme på de 10 arter, som skal være Danmarks Vilde Ambassadører!

STEM PÅ WWF.DK
FRA 14. AUGUST

© COLURBOX

FRA JORD TIL... SKRALDESPAND?

Madspild er et kæmpe globalt problem og en massiv og unødigt belastning af kloden og klimaet. Så hvordan kommer vi det massive madspild til livs?

Af Anne Burlund

Hvis du er en gennemsnitlig dansker, smider du 63 kilo mad i skraldespanden hvert eneste år. Det er spild af ressourcer og skidt for både miljøet og din pengepung, at spiselig mad ryger direkte i affaldsskakten. Tal fra Dansk Erhverv viser, at en gennemsnitlig dansk familie med to voksne og børn smider mad ud for 7.200 kroner om året. Samlet løber de

danske husholdningers madspild op i svimlende 11,6 milliarder kroner om året!

Godt en tredjedel af de fødevarer, vi producerer globalt, bliver aldrig spist, fordi de bliver ødelagt under høst og transport eller smidt væk af butikker og forbrugere. Så selvom det største madspild sker hjemme i vores køkkener, er det vigtigt at

sætte ind over for spildet i hele fødevarerkæden, det vil sige, når vores mad bliver dyrket, produceret, transporteret, pakket og tilberedt og serveret i blandt andet restauranter og kantiner.

Vi har derfor spurgt en række fagfolk, der alle arbejder med fødevarer og aktivt har sat ind over for madspild.

HVORDAN KOMMER VI DET MASSIVE MADSPILD TIL LIVS?

© GLOSTRUP HOSPITAL CENTRALKØKKEN

GLOSTRUP HOSPITALS CENTRALKØKKEN

BIRTHE, MEDLEM AF MADSPILDSGRUPPEN – DIDDE, ERNÆRINGSASSISTENTELEV:

„Vi har arbejdet med madspild i mere end ti år, og vores væsentligste erfaring er, at mister du fokus i bare et sekund – så begynder det at skride. Vi startede med os selv nede i køkkenet og har sparet mange tons mad bare ved den manøvre. Over ét ton hver eneste måned!

Vi forproducerer alt mad på forhånd,

før vi ved, hvad afdelingerne bestiller. Tidligere havde vi kun 4-portioners anretninger, og det betød, at bestille et afsnit fem retter, måtte vi sende 2x4 altså otte portioner, hvoraf de tre så måtte kasseres efterfølgende. Så nu har vi ændret vores kølemadssystem, så vi både har 2- og 4 portioners bakker. Det sparer os for 25.000 spildte portioner per år. Det har

været rigtig vanskeligt at sikre, at det ikke giver unødigt merarbejde i køkkenet eller øgede udgifter til emballage. Men der er penge i at bruge ressourcerne bedre og undgå madspild.

Vi har brugt det, vi har sparet, på bedre råvarer og mere økologi – og det har bl.a. givet os bronze-mærket i økologi.

AARSTIDERNE

SVEND DAVERKOSEN, MILJØCHEF

„Når vores kunder abonnerer på en Måltidskasse, kan vi aftage præcis den mængde grønt, frugt, kød, fisk, m.v., som kunderne skal bruge og de råvarer, der er de bedste på markedet lige nu.

Et godt eksempel er cherrytomater. Hvis du går i supermarkedet for at købe cherrytomater og ikke finder dem, må du finde på noget nyt. I vores sortiment er der seks forskellige små tomatyper, der kan opfylde den samme funktion i køkkenet.

Vi køber hver uge dem, der har den bedste konsistens og sæson. Det giver langt bedre udnyttelse af de lokale klimaforskelle ude hos bønderne og giver til syvende og sidst langt mindre madspild.

De penge, vi sparer ved at have mindre spild tidligt i forsyningskæden, bruger vi

til at skrive opskrifter og lægge det hele til rette i kasserne, så kunderne får en mere varieret madoplevelse sammen med mindre madspild. Så vejen frem er, set fra vores side, mere forpligtende sammenhæng mellem borgere og bønder. »

HVAD ER MADSPILD?

Madaffald er alt affald, der stammer fra mad. Madaffald kan opdeles i to: madspild og øvrigt madaffald.

MADSPILD er fødevarer, der kunne være spist, men i stedet er blevet smidt ud fx brød, hel frugt og grønt og middagsgreter.

ØVRIGT MADAFFALD er de dele af fødevarerne, der ikke er egnet til at spise fx æggeskaller, osteskorpor, kaffegrums og kernehuse.

© AARSTIDERNE

HVORDAN KOMMER VI DET MASSIVE MADSPILD TIL LIVS?

» Fortsat

RESTAURANT NOSE2TAIL, KBH

SØREN HAAHR, EJER:

”Konceptet på den københavnske restaurant NOSE2TAIL Meat & Seafood er at bruge så meget af dyret som muligt. Vores filosofi er, at vi helst ikke ser, der går noget til spilde i processen.

Det, som der ikke kan bruges, og de rester vi får fra gæster i restauranten bliver sendt til DAKA refood, hvor olie- og madrester bliver lavet til biobrændsel, dyrefoder osv.

Nogle af vores retter afspejler, at vi bruger så meget af vores råvarer som muligt. Vi har haft retter som okse consommé og seafood bisque, der er lavet af de rester, som vi skærer fra kødudskæringer og skaldyr.

Indmad er heller ikke ualmindeligt at finde på menuen, trods det ikke er populært. Vi kan godt li’, at der er mulighed for at smage noget nyt og spændende fra dyret. Vi skal ikke være så bange for at smage indmad, og der er masser af indmad, som er spændende og kan tilberedes rigtig lækkert.

LÆG PRES PÅ DIT SUPERMARKED!

30.000 har nu skrevet under på disse 5 krav!

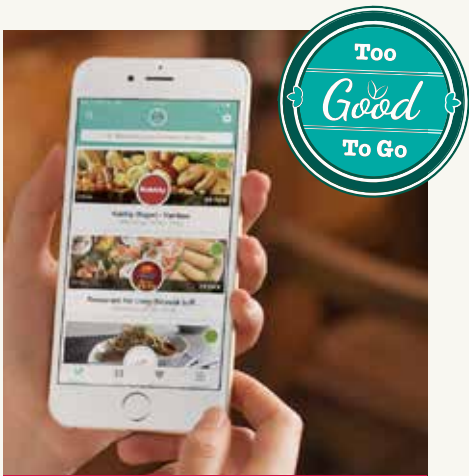

1. Mit supermarked skal gøre det attraktivt og let for mig at vælge grøn og klimavenlig mad.
2. Mit supermarked må aldrig smide spiselig mad ud.
3. Mit supermarked skal sikre, at jeg altid kan vælge en vare økologisk.

4. Mit supermarked skal sikre, at fisk og skaldyr er fanget og produceret uden at skade naturen.
5. Mit supermarked skal sikre, at ingen varer har bidraget til at ødelægge tropisk skov.

Har du skrevet under? Klik ind på [WWF.dk](https://www.wwf.dk)

© TOGOODTOGO

SPIS GODT OG BEKÆMP MADSPILD

Med den smarte app "Too Good To Go" kan du både få lækker og billig mad og være med til at reducere madspild! Med appen kan du nemlig til helt lave priser bestille lækker mad fra lokale restauranter, caféer, hoteller, dagligvarebutikker – mad der ellers ville blive kasseret. Maden kan hentes ved lukketid i miljøvenlige og bionedbrydelige poser/bokse. Siden app'en blev lanceret i 2015, er der blevet solgt over 500.000 måltider, der har været med til at redde 700 ton mad fra skraldespanden. Læs mere og download app'en på togoodto.go

SÅDAN KAN DU MINDSKE DIT MADSPILD

Guide

I KØKKENET

Guld i dine (køle)skabe

Gør som supermarkederne – hav et flow i dit køleskab, din fryser og dine køkken-skabe, så de ældste og åbne fødevarer står forrest og helst på en hylde i din øjenhøjde, så du husker at bruge maden op.

Lav "Reste Tapas" eller "Restaurant" hver søndag

hvor du husker at "spise op" i dit køleskab og bruger alle de gode rester. Hver måned skal du gøre det samme med din fryser og udnytte de gode rester, som du har gemt.

Lær at opbevare maden rigtigt

Æbler, pærer, bananer og appelsiner skal helst ikke i berøring med hinanden, ellers modnes de hurtigere.

Tomater, avocado, rugbrød, kartofler, bananer og citrusfrugter skal opbevares udenfor køleskabet. Broccoli, blomkål, champignoner, forårsløg, gulerødder (uden top), salathoved, kål, løg og porrer opbevares i en plastpose i køleskabet. Brug kun plastemballage, som er egnet til fødevarer.

Hav styr på datomærkningen

"Sidste anvendelsesdato" bruges på fersk kød og betyder, at maden helst skal spises inden denne dato. "Mindst holdbar til"/"Bedst før" bruges på pasta, ris, knækbrød, chokolade, müsli m.v. som du kan sagtens kan spise efter datoen. Er du i tvivl, så lugt og smag på maden.

Mindre tallerkener

De seneste 20 år er tallerkenstørrelsen vokset – og det kan også ses på befolkningens taljemål. Jo større tallerken er, jo mere tilbøjelig er du til at fylde den op. Ved at bruge mindre tallerkener og fade, sørger du for, at hverken du eller din skraldespand overspiser.

Kvalitet frem for kvantitet

Overvej, om du kan købe mindre mad, men af bedre kvalitet. Undersøgelser viser, at hvis man fx køber økologisk mad, som kan være lidt dyrere end konventionel, er man tilbøjelig til at smide mindre ud. Hellere mindre, men bedre kvalitet – frem for meget af dårlig kvalitet.

Freeze

Det meste af overskudsma-den kan fryses – gerne ved at portionsopdele. Brød kan skæres i skiver og fryses. Selv fløde, krydderurter, overskydende grøntsager og frugt, ost, m.v. kan portionsopdeles og fryses.

Del maden med naboen

hvis du har fået lavet for meget mad. Hav en madfællesskab i opgangen. Giv dine gæster doggybags med rester med hjem.

Gendyrk maden

Gendyrk-trenden er i gang, og du kan gendyrke meget direkte i din vindueskarm. Bl.a. selleri, hvidløg, forårsløg, kål, salat, krydderurter, fennikel, koriander, gulerødder, porrer m.m.

I SUPERMARKEDET

Planlæg

Lav en madplan og en indkøbsliste. Et nemt trick er at tage et billede af dit køleskabsindhold, så du ved, hvad du i forvejen har derhjemme, når du i ulvetimen står i supermarkedet.

Styr din indre hamster

Husk at overhamstring, især i jule- og påsketiden, får os

til at købe meget mere ind, end vi reelt skal bruge. Men mange butikker holder også åbent i helligdagene.

Vælg mindre størrelse kurve og vogne

Butikkernes kurve og vogne er på de seneste 20 år blevet større. Det får dig automatisk til at købe mere ind, end du skal bruge.

Vælg derfor en mindre indkøbskurv, hvis muligt – og bær den gerne i hånden i stedet for at trække den efter dig på hjul.

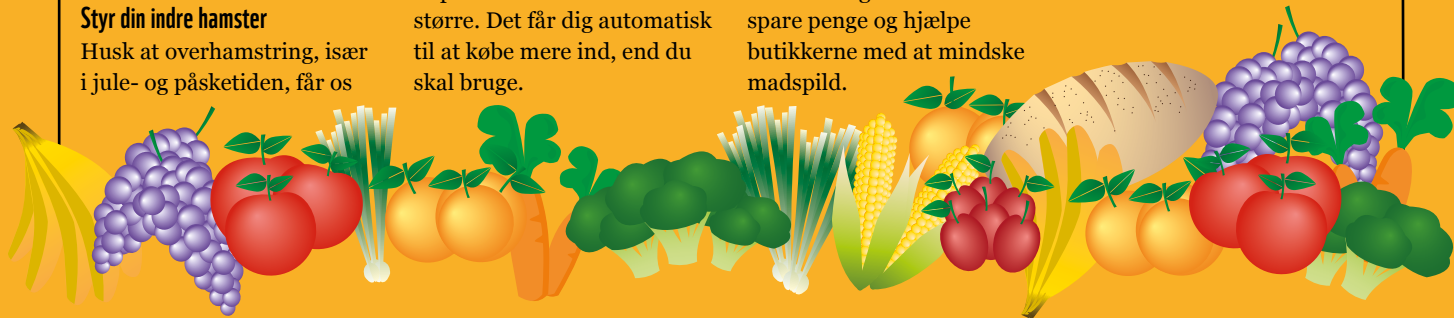
Gå efter datovarer

hvis du alligevel skal spise maden i dag. Så kan du både spare penge og hjælpe butikkerne med at mindske madspild.

Gå efter de "skæve" single-varer

En skæv agurk, krum gulerod eller single-banan smager ligeså godt som de andre – men bliver ofte ikke solgt og ender derfor som madspild.

KILDE: STOP SPILD AF MAD

DÆMNINGER PRESSER FISKERI OG DELFINER

Verdens næstrigeste økosystem Mekong danner livsgrundlag for 60 millioner mennesker, men er presset af store dæmninger. Og nu er der planer om yderligere tre i et meget sårbart område.

Af Helene Navne

© ADAM OSWELL / WWF GREATER MEKONG

© GERRY RYAN / WWF CAMBODIA

En ryster på hovedet, en anden slår ud med armene. Phay Somany fra WWF Cambodia har netop fortalt to fiskere på Koh Pdao-øen i Mekongfloden, at landets regering har givet koncernen The Royal Group tilladelse til at gå videre med planerne om vandkraft fra yderligere tre dæmninger i Mekong-området. Den ene dæmning skal placeres kun godt 10 km opstrøms fra Koh Pdao.

”Det vil gøre det endnu sværere at fiske. Jeg vil nok ikke længere kunne forsørge min familie,” siger den 34-årige Kheang Khatna, der sidder på en plastikstol med sin 10-årige datter Mithukna ved siden af.

Vi sidder i skyggen i øens største landsby, hvor middagsluften er tung af fugt. En tynd kattekilling kigger ud oppe fra et af husene, der er bygget på pæle. Et par vandbøfler går forbi, en hane galer insisterende, selv om det er midt på dagen.

”Vi risikerer, at alle her må flytte, fordi vores livsgrundlag forsvinder,” siger Kheang Khatna.

Kheang Khatna og de andre fiskere på Koh Pdao har grund til at være ophidsede, bekræfter både WWF, forskere og rapporter. Mekongfloden – også kaldet Moderfloden – har det næstrigste økosystem på kloden, kun overgået af Amazonas i Sydamerika, og er livsgrundlag for omkring 60 millioner mennesker; fra den tibetanske del af Himalaya i nord til deltaet i Vietnam i syd.

Ifølge Mekong River Commission fiskes der hvert år omkring 2,6 millioner tons vilde fisk fra Mekongfloden til en værdi af mindst to milliarder dollar. Med forarbejdning, markeder, bådbygning og andre relaterede erhverv er den samlede værdi af Mekong-fiskeriet op mod 9,4 milliarder kroner. Det er især i Vietnam og her i Cambodia, at værdien er høj. Det er også i Cambodia, at mere end 80 procent af lokalbefolkningens dyreprotein kommer fra Mekong-fisk, ifølge ngo'en WorldFish.

FLODEN BLIVER TIL EN RÆKKE SØER

Men som fiskerne på Koh Pdao påpeger, er det livsgrundlag i fare. Ikke mindst på grund af dæmningsbyggeriet, der kan få ”meget store negative virkninger på nogle af de centrale sektorer og miljømæssige ressourcer i Cambodia og Vietnam”, »

Kheang Khatna

> 300 MIO.

MENNESKER FRA OVER 100
FORSKELLIGE ETNISKE GRUPPER
BOR I MEKONG-REGIONEN.

> 2.200

NYE ARTER ER BLEVET OPDAGET
I MEKONG MELLEM 1997 OG 2014.

60 MIO.

MENNESKER LEVER AF FISKERIET
I MEKONG-FLODEN, DER ER VERDENS
STØRSTE INDENLANDSKE FISKERI.

21%

ER SKOVDÆKNINGEN I MEKONG-
REGIONEN FALDET FRA BEGYNDELSEN
AF 1970'ERNE TIL I DAG.

SÅDAN ARBEJDER WWF VERDENSNATURFONDEN

Det er helt afgørende at inddrage lokalbefolkninger, hvis naturbevarende arbejde skal lykkes. Vi opnår ikke det bedste resultat ved at komme udefra og sætte hegn op om naturen – det kan være direkte i modstrid med de lokale folk, som lever i naturen og er afhængige af naturens ressourcer. Ved at inddrage lokalbefolkninger, lokale regeringer og virksomheder i fx Myanmar, kan vi passe bedre på skovene samtidig med, at det gavner lokale forhold.

Det er ikke kun i Mekong, at vi arbejder sammen med lokalbefolkninger om at bevare naturen. I Kenya arbejder vi f.eks. sammen lokale fiskere om at passe på verdens fiskebestande. Vi hjælper med at oprette lokale fiskeriforeninger, hvor skånsomt fiskeri afløser dynamtfiskeri, som er meget skadeligt for havmiljøet.

I Vietnam arbejder vi sammen med de små familieejede rejeopdrættere for at udbrede en mere bæredygtig produktion af de rejer, som mange af os køber fra frysedisken i Netto.

» ifølge ’Study on the Impacts of Main-stream Hydropower on the Mekong River’ fra det danske konsulentfirma DHL.

Den amerikanske tænketank Stimson Center er enig. Tænketanken vurderer i rapporten ’A Call for Strategic, Basin-wide Energy Planning in Laos’, at opførelsen af store dæmninger ”vil have alvorlige konsekvenser for fødevarer sikkerheden i verdens mest produktive ferskvandsfiskeri og markant reducere det næringsrige sediment, der er nødvendig for at opretholde landbruget”, især i Cambodia og Vietnams Mekong Delta.

Ifølge tænketanken kan det faktisk lade sig gøre at bygge dæmninger, der er mere skånsomme for miljø og fiskeri. Men med den nuværende hastighed og metode risikerer man at sætte en slags propper i floden, så den i tørtiden forvandles til en serie af reservoirer.

Mekong-området er i forvejen meget plaget af klimaforandringer, der gør vejret mere ekstremt, så tørtiden for eksempel bliver mere tør og regntiden mere våd. I fjor oplevede Vietnam og Cambodia en meget kraftig tørke i Mekong-området, og i år er der tilløb til endnu en – her ved Kratie er flodens bredder helt blottede.

Phay Somany, projektleder WWF Cambodia

Men Vicheka, viceformanden for Koh Pdaos fiskeriforening

Ros Siphon, fisker

Forskerne er ikke mindst bekymrede for, at der vil være så lidt ferskvand i Mekong-deltaet, at saltvandet vil trænge ind og ødelægge mange af de rismarker, der er så vigtige for især Vietnams økonomi.

VANDET ER GRØNT AF ALGER

De lokale i Kratie-provinsen fortæller, at der er sket underlige ting med Mekong-floden, siden den laotiske regering begyndte at bygge den kæmpestore Don Sahong-dæmning et par kilometer inde i nabolandet.

I DE SENESTE TRE ÅR ER DER BLEVET LANGT FLERE ALGER. DET KRADSER, NÅR VI BADER I FLODEN, OG VI ER NERVØSE FOR, AT ALGERNE GÅR I VORES DRIKKEVAND.

MEN VICHEKA, VICEFORMANDEN FOR KOH PDAOS FISKERIFORENING

Algerne har også indflydelse på fiskeriet – det så vi selv på sejlturen ud til øen. Flere fiskere holdt jævnligt pauser for at pille de små grønne vækster ud af deres kastenet.

Kheang Khatna viser med hænderne, hvor langt fra bunden, algerne nogle gange stopper kastenettet. De store fisk som maller og pangasius svømmer bare under nettet, viser fingrene. Han griner genert, men øjnene er alvorlige. Det er de store fisk, der er mest næringsrige og indbringer mest, når de sælges på markedet.

”De seneste år er der også blevet færre ’deep pools’, hvor de større fisk lever og finder fødegrundlag,” forklarer Men Vicheka.

MEKONGS NUTTEDE TURISTATTRAKTION

Algerne, den lave vandstand og de færre deep pools går også ud over områdets store turistattraktion og ekstra indtægtskilde; Irrawaddy-delfinen – eller Mekong-floddelfinen. Det er et af verdens mest truede ferskvandspattedyr og på rødlisten hos den internationale naturbeskyttelsesorganisation, IUCN.

Denne formiddag er det især amerikanere og kinesere, der begejstret prøver at fange delfinerne med smartphones og tablets.

Mekong-floden er verdens 12. længste flod og den 10. største målt på volumen. Den udspringer i Tibet og løber gennem Kina, Myanmar, Laos, Thailand, Cambodia og Vietnam.

Det er nemmest lige her, da 25-28 af de 85 resterende eksemplarer lever mellem Kratie by og Koh Pdao.

Cambodia har taget visse skridt til bevarelse af floddelfinen. For eksempel må man kun fiske med kastenet og andre skånsomme fiskemetoder. Men landet kan ikke gøre noget ved den formentlig største enkelttrussel, byggeriet af Don Sahong-dæmningen i Laos.

”Efter Don Sahong-byggeriet er begyndt, er her blevet meget større variation i vandstand,” siger Ros Siphon, der er bådfører for turisterne og flodvagt – og lige så bekymret som fiskerne.

LAOS VIL EKSPORTERE STRØM

I de to mest aktive dæmningslande Kina og Laos argumenterer fortalene, at vandkraft giver tiltrængt elektricitet og udvikling til hele Mekong-regionen, hvor der stadig er mange fattige. Laos fremhæver ligefrem sig selv som ’Sydøstasiens batteri’.

Men tænketanken Stimson Center peger på, at de 11 større dæmninger, der i øjeblikket drøftes, kun vil dække 6-8 procent af det samlede el-behov i 2025 – og at langt det meste i øvrigt vil blive solgt til

© HELENE NÄVNE

Laos’ rige nabo, Thailand. Som Mekong-specialist Richard Cronin fra centret udtrykker det, er det ”ikke værd at slå Mekong-floden ihjel for.”

Projektleder Phay Somany fra WWF Cambodia er enig:

”Vi anerkender selvfølgelig, at der er behov for elektricitet, men dæmnningernes el eksporteres ofte til rigere lande, og de bliver ikke bygget med nok hensyntagen til lokalbefolkningen og miljøet,” siger Phay Somany.

Toneangivende medier som The Economist har kritiseret dæmningsbyggeriet, og det liberale magasins leder om emnet har overskriften: ’Damned if you do – Governments should stop building dams on the mother of rivers’.

KORRUPTION PÅ MILJØOMRÅDET

Nu presses cambodianske fiskere og delfiner så af tre nye dæmninger, især et

2.600 MW-projekt i Sambo-distriktet, hvor elektriciteten formentlig primært skal afsættes til Vietnam.

Både fiskere og ngo’er har protesteret, men koncernen bag projekterne The Royal Group ledes af en af Cambodias rigeste og mest magtfulde mænd og har kinesisk finansiering i ryggen. Landets miljøministerium er inde over sagen, men den miljøundersøgelse, der er i gang, får ikke nødvendigvis nogen særlig stor indflydelse. Det er landets mine- og energiministerium – ikke miljøministeriet – der skal tage den endelige beslutning, og Cambodia har lang tradition for at tilsidesætte miljøhensyn.

”Når det er udfordrende for de lokale samfund, og nogle gange endda farligt at være kritisk, er der mere end nogen sinde brug for støtte til dem,” påpeger Jacob Fjalland, international programchef i WWF Vedensnaturfonden, der har stor fokus på Mekong-regionen.

På Koh Pdao er fiskerne gået lidt i stå i snakken om, hvad de skal gøre, hvis der kommer en dæmning kun 10 km opstrøms. Kheang Khatna er relativt heldig; han er deltidsmusiker og tjener også ekstra ved at hive kassava-rødder op af jorden.

”Men det er ikke nok. Der er brug for fortsat godt fiskeri, hvis jeg skal forsørge min familie,” siger Kheang Khatna.

Hvad vil du så gøre, hvis dæmningen kommer?

Han kigger lidt væk og smiler til sin datter.

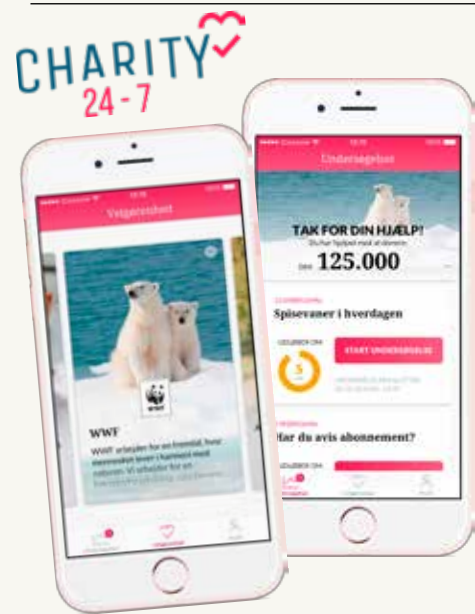
”Jeg ved det ikke. Jeg ved det virkelig ikke.”

Vi har spurgt direktør Keobang A. Keola fra Laos’ miljøministerium og Chuon Chanrity, direktør i Cambodias miljøministerium, om kommentarer til sagen. De har ikke svaret.

GRØN ENERGI I MEKONG

Der er andre måder at dække fremtidens energibehov i Mekong-regionen end de ødelæggende dæmninger, der er planlagt. Behovet for energi i regionen er stigende, og WWF arbejder sammen med regeringen i Myanmar og Vietnam og den danske ambassade i landene for at fremtidens energi skal bygge på mere vedvarende energi fra fx solpaneler og vindmøller, der hverken ødelægger naturen eller belaster klimaet. Der er stor interesse for WWF’s omfattende arbejde, der går under navnet Power Sector Vision 2050.

NYT OM VIRKSOMHEDER

DONÉR ET MINUT TIL ET GODT FORMÅL

Charity24-7 er en app, hvor du kan arbejde frivilligt for velgørende organisationer, når du har tid og lyst, og i blot 1-3 minutter ad gangen. App'en indeholder korte spørgeundersøgelser fra forskellige virksomheder, der gerne vil høre din mening, fx en dagligvare- eller byggemarkedskæde.

Sådan kan du hente app'en:

Søg på **Charity24/7** i App Store eller Google Play *eller* send en SMS til **445** med teksten **"C247"**, så modtager du automatisk et link til App Store og Google Play, hvor du kan downloade Charity24-7 app'en.

Når du har deltaget i en undersøgelse, kan du støtte WWF og en række andre velgørende organisationer på virksomhedens regning. Ikke alle har mulighed for at arbejde frivilligt i mange timer ad gangen, så her er muligheden for at yde frivilligt og velgørende arbejde, når det passer lige netop dig!

BOMULDSRESTER OMDANNET TIL UNIKKE PRODUKTER

Sammen med WWF skyder IKEA sommeren i gang med en eksklusiv kollektion af produkter lavet af bomuldsrester fra IKEAs produktionsenhed. Den social-økonomiske virksomhed Place De Bleu har i samarbejde med IKEA designet og udviklet de 10.000 produkter i serien, som alle er unikke. Kollektionen består af forklæder, pudebetræk, brødkurve og tasker. For hvert produkt IKEA langer over disken, går der 10 kr. til WWF's arbejde for en bæredygtig fremtid. Du kan købe de unikke genbrugsprodukter fra 16. juni til 23. juli eller så længe lager haves.

Kampagnen er en del af det samarbejde mellem IKEA og WWF, der fokuserer på grøn omstilling inden for globale detailkæder på vand, klima, bomuld og træ.

BØRN SKAL BYGGE FREMTIDENS LØSNINGER

En kæmpe jordklode på størrelse med en seks etagers bygning landede 3. juni i Aarhus, der i år er Europæisk Kulturhovedstad. Kloden hedder *Climate Planet* og inde i den kæmpe kuppel vises flere gange dagligt live-transmissioner fra NASA's satellitter og film om klimaets udvikling fra "The Big Bang" til i dag. Udenfor kloden afholder LEGO "Build The Change", hvor børn inspireres til at bygge fremtidens bæredygtige løsninger med LEGOs farvestrålende klodser.

WWF og LEGO samarbejder om at gøre LEGO til en ledende virksomhed inden for den grønne omstilling gennem WWF's program Climate Savers.

WWF's formidable formidler, Peter Skødt Knudsen, vil flere gange i løbet af sommeren deltage i "Build the Change" og hjælpe børnene godt på vej. De søde WWF-pandaer lægger også vejen forbi!

Læs mere og bestil billetter på climateplanet.org

NAVN: ADAM KIDHOLM RACHIDI
ALDER: 20 ÅR
MEDLEM SIDEN: AUGUST 2016

© JESPER EDVARDSEN - CONTINEO / WWF

VIL DU FORTÆLLE, HVORFOR DU ER MEDLEM?

Har du en særlig naturoplevelse, du gerne vil dele med andre WWF medlemmer eller partnere? Er du medlem, partner, frivillig eller støtter du på anden måde WWF's arbejde, og kunne du tænke dig at være personen i "Mød et medlem"? Så skriv til levende.natur@wwf.dk

MØD ET MEDLEM

Hvorfor støtter du WWF Verdensnaturfonden?

I takt med, at jeg er blevet ældre, har måden vi mennesker behandler naturen på gået mig på nerverne. Jo mere jeg vidste, jo mere magtesløs følte jeg mig. Så jeg googled faktisk lidt frem og tilbage for at finde ud af, hvordan jeg kunne gøre noget her fra mit lille værelse. På nettet læste jeg mere om WWF, som jeg kendte i forvejen. At støtte WWF, også bare med et lille beløb, er med til, at jeg gør en forskel. Da jeg var helt lille var min drøm faktisk at være marinbiolog – for at komme ud og arbejde hands-on. Men efter gymnasiet ville jeg hellere arbejde med naturen gennem andre veje – for eksempel for en stor organisation som WWF eller for FN.

Hvad betyder naturen for dig?

Jeg har altid været tæt på skoven og de danske kystområder, fordi jeg har været meget privilegeret og hele livet levet tæt på naturen. Siden jeg var lille har jeg haft jord under neglene. Naturen gør, at jeg føler ærefrygt. Jeg føler mig lille, når jeg er i naturen. For vi mennesker er jo centrum i verden, vi styrer alt. Men når jeg har været ude og vandre i de marrokanse bjerge eller snorklet på Maldiverne, så har det sat alt i perspektiv. Vi mennesker er så små i forhold til den store natur.

Hvad er din bedste naturoplevelse?

Det var uden tvivl, da jeg var frivillig i et forskningscenter på Maldiverne, og vi svømmede helt tæt på 8-9 meter lange hvalhajer. Det var så fedt! Vi hoppede ud fra den båd, vi sejlede ud på, med målebånd og klar til at tage identifikationsbilleder af de grønbrune hvalhajer. De har hvide pletter og striber, som virker præcis som vores fingeraftryk. Ikke to hajer er ens. På et tidspunkt var jeg pludselig væk fra de andre. Jeg vendte mig om, og så svømmede en af de store majestæter lige forbi mig. Men de er helt harmløse.

Hvad er dit største ønske til miljøministeren?

Drømmescenariet er klart at få stoppet produktion af alt plastik. Måske lige lovlig ivrigt lige nu og her, men på den lange bane er mit ønske, at produktion af plastikposer bliver rullet tilbage. Det ender ude i havet og ødelægger livet for både dyr og mennesker. Jeg synes, det skal erstattes af bæredygtige produkter. Det har jeg læst om, at de gør nogle andre steder i verden.

DIT WWF

WWF sommerindsamling:

HJÆLP DE SIDSTE SNELEOPARDER!

Vær med i kampen for de sidste sneleoparder og deres leveområder. Din donation går til vores arbejde for at bekæmpe krybskytteri og

bremse klimaforandringerne, der begge har stor betydning for, om vi kan vende tilbagegang til fremgang for sneleoparderne.

Støt via MobilePay 31702827 eller på bidrag.wwf.dk/sommer2017

Dit GRØNNE Tip

”Jeg giver altid naboen lov til at forsyne sig i min køkkenhave, når vi rejser på ferie. Så bliver grøntsagerne brugt og går ikke til spilde.”

Karin, Værløse

Verdens vildeste klub!

Er du mellem 3-16 år? Og vild med dyr og natur? Så har vi verdens vildeste klub til dig! Som medlem af PandaClub kan du gratis besøge 11 forskellige dyreparker og topattraktioner i hele Danmark. Du kan også tage din familie med til vores vilde events – som er min. fem gange om året. Og så modtager du hele fire fede medlemsblade om året.

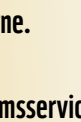
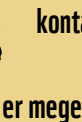
Læs mere og meld dig ind på PandaClub.dk

Vidste du, at...

...du kan give WWF en gave i dit testamente samtidig med, at familie og venner bliver tilgodeset?

For enlige og par uden børn kan der endda være en kontant afgiftsbesparelse for arvingerne.

Du er meget velkommen til at ringe til Medlemsservice 35 36 36 35 ml. kl. 10-14 og få en snak om arv og testamente.

Vi hjælper gratis med at udfærdige testamente og sender dig også gerne vores folder om arv.

TAK!
DIN STØTTE
GØR WWF'S
ARBEJDE
MULIGT

Kontakt WWF

Du er altid meget velkommen

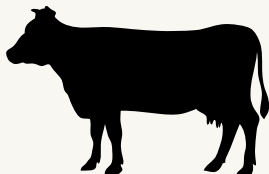
til at kontakte Medlemsservice, hvis du har spørgsmål til dit medlemskab eller til din støtte. Skriv til info@wwf.dk eller ring på telefon 35 36 36 35

Alle hverdag ml. 10-14

Undskyld, hvis du har modtaget mere end en kvitteringsmail, når du har underskrevet vores kampagner. Det skyldes en teknisk fejl, som vi arbejder på at løse. Underskriften tæller kun én gang.

15.500 liter vand

kræver det at producere 1 kg. oksekød

BLIV HAVPARTNER!

© DAVID FLETHAM / NATUREPL.COM / WWF

WWF arbejder for at beskytte verdens fiskebestande og havnatur. I dag er 90 % af verdens fiskebestande fisket til grænsen eller overfiskede. En stor del af det, som fiskerne fanger, heriblandt hvaler, hajer og skildpadder, bliver smidt døde eller døende tilbage i havet, og mange levesteder er ødelagt af skadelige fiskerimetoder eller forurening. Bliv Havpartner i dag og vær med til at beskytte verdens have.

Som Havpartner får du:

- Nyhedsbrev på mail min. 2 x årligt
- Magasinet Levende Natur 4 x årligt

Bliv Havpartner i dag på bidrag.wwf.dk

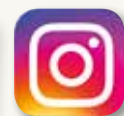

LEVENDE NATUR I DIN INDBAKKE?

Hvis du ønsker at modtage medlemsbladet elektronisk så send en e-mail til medlemsservice på info@wwf.dk

facebook.com/wwfdk

[wwfdk](https://www.instagram.com/wwfdk)

SKÆR NED PÅ GEBYRET

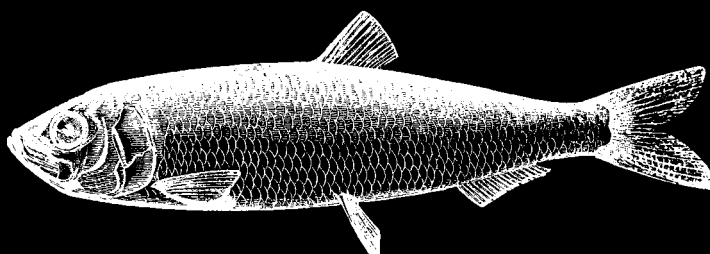
Hver enkelt PBS-betaling koster et gebyr – også hos andre organisationer. PBS-gebyret er bare tydeliggjort hos WWF. Du kan selv bestemme, hvor ofte du vil støtte WWF. Og du kan samle din støtte i færre, men større betalinger. Det er muligt at ændre betalingsfrekvensen til kvartalsvis, halvårlig eller helårlig støtte. **Kontakt Medlemsservice på tlf: 35 36 36 35.**

VIKSOMHEDER, DER STØTTER WWF VERDENSNATURFONDEN

Danske virksomheder kan blive erhvervssponsorer i WWF Verdensnaturfonden og derved støtte arbejdet for at sikre verdens natur. Der findes tre forskellige erhvervs-sponsorater. De er fuldt fradragsberettigede og koster mellem 3.500 og 25.000 kr. om året. Læs mere på www.wwf.dk/erhvervssponsor. Følgende virksomheder støtter WWF Verdensnaturfonden med sponsorpakker til 25.000 kr. og 10.000 kr:

25.000 kr. Paper Collective ApS, Rødovre Centrum A/S, Essential Foods, JØRGEN KRUUSE A/S, System Frugt A/S, Østerbro Tømmerhandel ApS, Søndervig Sandskulpturfestival

10.000 kr. Xena ApS, Nordisk Company A/S, RigtigHundemad ApS, Super Koi, Add-On Products, Regner Grasten Film, Aksel Benzin A/S, Dansk Miljøforbedring ApS, Ejendomsselskabet Oasen ApS, GodEnergi, KLS PurePrint, Martin Bencher Group A/S, Nanostone ApS, Raaco A/S, Søndergaard Nedrivning ApS, Fynbo Foods A/S

NYHED!

WWF's Fiskeguide fås nu som app!

Nu kan du nemt og hurtigt tjekke, om de fisk og skaldyr, du vil købe er bæredygtige eller ej. Brug app'en i supermarkedet, hos fiskehandleren eller på restaurant!

Download app'en gratis i App Store (iPhone) eller Google Play (Android)